

HØRINGSSVAR

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Til: Barne- og familiedepartementet
Saksbehandler: Annette Kathrine Sund
Godkjent av: Skriv inn godkjent av.
Kopi til:
Saksnr./Public 360: 23/02697-2
Dato: 04.01.2024

HØRING - NOU 2023:24 - MED BARNET HELE VEGEN - BARNEVERN SINSTITUSJONER SOM HAR BARNAS TILLIT

FORMÅLET MED INSTITUSJONSPASSERING

Politihøgskolen er enig i utvalgets understreking av at «et opphold i en barnevernsinstitusjon aldri [kan] begrunnes med behovet for straff eller samfunnsvern. Et godt institusjonstilbud vil kunne ha samfunnsvern som konsekvens, men aldri som formål» (NOU 2023: 24, sammendraget). Utvalget «anerkjenner at dagens inngangsvilkår kan oppleves stigmatiserende og som en straff for barna» (punkt 13.4.1), men foreslår likevel ikke å fjerne delvilkåret om «alvorlige eller gjentatte lovbrudd».

Vi har forståelse for at utvalget viker tilbake for å gjøre inngrepskriteriet mindre presist. Samtidig kan vilkåret om alvorlige eller gjentatte lovbrudd, som utvalget peker på, føre til at både barnet og samfunnet oppfatter vedtak om institusjonsbehandling som å være en sanksjon for en straffbar handling. Vi heller derfor, som Havre (2023, s. 74), til at vilkåret om «alvorlige eller gjentatte lovbrudd» bør tas ut av loven.

Uansett er vi enig med utvalget i at barnevernsloven § 6-2 endres slik at vekten innledningsvis legges på om mindre inngripende tiltak kan skape forsvarlig utviklingsstøtte og beskyttelse for barnet.

Gjentatt straffefølgning?

I en omdiskutert dissensavgjørelse, *Rt. 2003 s. 1827*, kom Høyesteretts flertall til at tvangsplassering på grunn av kriminalitet etter den dagjeldende barnevernsloven 1992 § 4-24 var «straff» etter Den europeiske menneskerettskonvensjon Protokoll 7 artikkel 4 (EMK P7-4) slik at et barnevernsvedtak kunne sperre for straffesak – eller for den saks skyld omvendt. Avgjørelsen ble raskt kritisert av toneangivende praktikere og akademikere (Backer, 2003; Lindboe, 2004; Strandbakken, 2004, s. 171-172). Når avgjørelsen ikke fikk stor praktisk

betydning, var nok det fordi Høyesterett i Rt. 2004 s. 1368 kom til at straffesaken kunne fremmes. Se nærmere Holmboe og Jahre (2011, s. 206-208).

I Rt. 2012 s. 1051 opprettholdt Høyesterett synspunktet om at et slikt vedtak er straff, uten å diskutere kritikken som var fremsatt i juridisk teori. I den konkrete saken kom Høyesterett likevel til at prinsippet om tillatt parallellforfølgning gjorde at barnevernet og påtalemyndigheten kunne forfølge den aktuelle straffbare handlingen så lenge den var tilstrekkelig koordinert.

Et spørsmål som reiser seg, er om det med dagens formulering av loven er grunnlag for å opprettholde Høyesteretts tolking av EMK P7-4. Vernet mot ulovlig frihetsberøvelse vil uansett følge av EMK artikkel 5. En ulempe med Høyesteretts tolking er at den kan gi et inntrykk av at barnevernet forvalter strafferettslige hensyn. I praksis henger adgangen til parallellforfølgning på hvor koordinert barnevernet og påtalemyndigheten er i forfølgningen. Det er her verdt å merke seg at barnevernet neppe alltid vil ha anledning til å orientere politiet om et vedtak om tvangsbehandling på grunnlag av en straffbar handling (barnevernsloven § 13-1), i hvert fall så lenge det ikke er sikkert eller mest sannsynlig at barnet vil begå nye alvorlige lovbrudd (jf. straffeloven § 196).

Det kan være gode grunner til å statuere en plikt til å harmonisere forfølgningene (Havre & Holte, 2023). Men dersom de to etatene ikke klarer å samordne seg, kan det enten føre til at barnevernet ikke kan gjennomføre et barnevernrettslig nødvendig tiltak fordi påtalemyndigheten var først ute, eller at en ung lovbryster ikke kan forfølges for alvorlige straffbare handlinger.

Det vil være en fordel om departementet drøfter dette spørsmålet i proposisjonen.

POLITIATTEST

Med det forslaget utvalget fremsetter, er det en logisk konsekvens at det kreves politiattest etter barnevernsloven § 12-11 andre ledd også for ansatte et kommunalt botiltak med heldøgns omsorgstilbud. Det er forståelig at utvalget, ut fra sitt mandat, ikke har vurdert om en barneomsorgsattest etter politiregisterloven § 39 er tilstrekkelig. Vi nevner at denne regelen kom inn i barnevernloven 1992 § 6-10 som en oppfølging av politiregisterloven. Departementet bemerket den gangen at «politiattestene som kreves blir mer omfattende enn i dag» (Prop. 40 L (2010-2011) kapittel 10).

Henvisningen til politiregisterloven § 39 innebærer at straffereaksjoner for blant annet tvangsekteskap, frihetsberøvelse, grov kroppskrenkelse, ordinær kroppsskade og kjønnslemlestelse *ikke* vil fremkomme på politiattesten.

Når opplæringslova 9. juni 2023 nr. 30 § 17-11 trer i kraft, vil slike lovbrudd derimot fremkomme på en politiattest til bruk i grunnskolen og videregående skole. Vi antar at departementet vil vurdere om det bør være lettere å fremlegge en ren politiattest for ansatte med ansvar i barnevernsinstitusjoner mv. enn for ansatte i skolen.

Med hilsen

Nina Skarpenes
rektor

Annette Sund
spesialrådgiver

Saksbehandler: **Professor Morten Holmboe**

REFERANSER

- Backer, I. L. (2003). Dobbelstraff og rolleforståelse. *Lov og Rett*, 42(10), 577-578. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3061-2003-10-01>
- Havre, M. (2023). *Menneskerettslig handlerom – «Når barn trenger mer»*. Jussforsk. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/menneskerettslig-handlerom-nar-barn-trenger-mer/id2987338/>
- Havre, M. & Holte, L. (2023). «Med ett ben i hvert spor» – harmonisering av barnevernstiltak og straffetiltak ved fastlegging av straff. *Tidsskrift for strafferett*, 23(3), 251-272. <https://doi.org/10.18261/strafferett.23.3.4>
- Holmboe, M. & Jahre, H.-P. (2011). Dobbelstraff er ikke enkelt: Gjentatt straffeforfølgning etter Den europeiske menneskerettskonvensjons protokoll 7 artikkel 4 - en oppdatering. *Lov og Rett*, 50(4), 191-212. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3061-2011-04-02>
- Lindboe, K. (2004). Barnevern og strafferett. Høyesterett og EMK. *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 2(2), 71-75. <https://doi.org/10.18261/ISSN0809-9553-2004-02-02>
- Strandbakken, A. (2004). Grunnloven § 96. *Jussens Venner*, 39(3-4), 166-215. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3126-2004-03-04-03>